

نقد و بررسی کاربردهای نظریه

«وجود رابط بودن معلول» در مسائل فلسفی

علی ارشد ریاحی، دانشیار گروه فلسفه اسلامی دانشگاه اصفهان
فتاح هنرجو*، دانشجوی کارشناسی ارشد فلسفه اسلامی

چکیده

از دیدگاه صدرالمتألهین وجود معلول عین ربط و تعلق به علت خویش است. این دیدگاه تحول قابل توجهی در مسائل فلسفی ایجاد کرده است، چنانکه برخی از شارحان ملاصدرا از این نظریه فلسفی در اثبات برخی مسائل فلسفی و حتی کلامی استفاده نموده‌اند. در این مقاله چهارده مورد از مسائلی که بر پایه «عین الربط بودن معلول» اثبات شده‌اند، جمع آوری و مورد نقد و بررسی قرار گرفته‌اند. در نهایت روشن میشود که تأثیر نظریه وجود رابط در ده مورد از آنها قابل پذیرش و در سایر موارد مردود است.

کلیدواژگان

وجود مستقل
علت و معلول
پیامدهای فلسفی کلامی وجود رابط
وجود رابط
صدرالمتألهین

باشد. به اعتقاد صدرالمتألهین اگر مجعول بودن تنها صفتی از صفات معلول باشد (و نه ذات آن)، معلول در ذاتش مستغنی از علت خواهد بود؛ پس مجعول بودن همان ذات و هویت وجودی معلول است نه صفتی از صفات آن و هر معلولی در ذاتش متعلق و مرتبط با فاعل خویش است. بنابراین، ذات معلول عین معنای تعلق و ارتباط است!

نگرش به معلول بعنوان وجود رابط راه را برای اثبات برخی از مسائل فلسفی و کلامی هموار مینماید. در برخی از این مباحث بعنوان تنها استدلال بی‌اشکال و در برخی دیگر بعنوان یکی از استدلالهای قابل قبول، میتوان از آن استفاده نمود. صدرالمتألهین با اینکه خود مبتکر قول به وجود رابط است، چندان از این نظریه بهره نبرده است بلکه بیشتر شارحان و محققان پس از او، بویژه علامه طباطبایی در استدلالهای خود برای اثبات برخی از امور فلسفی و کلامی از آن استفاده کرده‌اند. برخی از معاصرین، از

(نویسنده مسئول) *Email: Honarjoo60@gmail.com

تاریخ دریافت: ۹۴/۱/۱۸ تاریخ تأیید: ۹۴/۹/۲۸
این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد مؤلف، با عنوان «نقد و بررسی ادله وجود رابط و پیامدهای اعتقادی و فلسفی آن» میباشد.

۱. ملاصدرا، الشواهد الربوبیه فی المناهج السلوکیه، ص ۶۶.

مقدمه

تحلیل رابطه علیت از طریق ربط دانستن معلول نسبت به علت، تنها راهی است که میتواند توجیهی صحیح و قابل پذیرش برای رابطه بین علت و معلول